

lin, ki so še danes ohranjene prav dobro, so znamenitost. Učenjaki trdijo, da so v njih bivali pred tisočletji prebivalci pokrajin Arizona in Nova Mehika in predniki še danes tamkaj bivaajočih Puebloindijancev.

Število ruskih beguncev. Komisariat pri Društvu narodov, katerega vodi Friedhof Nansen, je ugotovil, da znaša število ruskih beguncev 924 tisoč. Na Francijo jih odpade 400 tisoč, na Nemčijo 100 tisoč, na Poljsko 100 tisoč, na Rumunijo 70 tisoč. Ostalih 250 tisoč se razdeli na: Jugoslavijo, Belgijo, Bolgarijo ter Čehoslovaško. K tem beguncem ne spadajo oni iz daljnega vzhoda, kojih število presega pol milijona. Niso tudi uštetli oni, ki so postali državljani drugih držav, ali so pribežali v države, ki mejijo na sovjetsko Rusijo.

Odtis gobca. Pri zasledovanju zločincev igrajo važno ulogo odtisi prstov. Potom prstnih odtisov je bilo izsledenih od policije že bogzna koliko največjih zločincev. V Ameriki dajo zelo veliko na čistokrvne pasje pasme. Od znamenitih psov imajo rodovnike. V najnovejšem času mora biti pristni rodovnik ameriškega psa tudi opremljen z odtisom pasjega gobca.

Nekaj o kavčuku in gumiju. Današnji svet bi nemogoče živel brez gumija. Moderni človek rabi gumij skoraj pri vsakem koraku skozi življenje. Gumi ali kavčuk drevo se imenuje »braziljansko heveadrevce«. Zibelka mu je Brazilija in sploh Južna Amerika, kjer je rastlo drevo po pragozdih. Danes gojijo heveadrevce po plantažah in to predvsem v obeh Indijah. Gumi drevo vsebuje sok. Ako hočejo dobiti iz drevesa sok, mu narežejo kožo in spodaj postavijo posode. V te teče surov gumi, katerega izvažajo na razne tovarne. Surovi gumi pri pridelavi pomešajo z vsem mogočim, da postane prikladen za oni predmet, katerega hoče tovarna izdelati. Na leto se predela po celem svetu okoli 700 milijonov kg surovega gumija. Glavni del gumi industrije odpade na ameriške Združene države, kjer vržejo dnevno v promet 250 tisoč novih avtomobilnih obročev.

Sprejem učenk v babilsko šolo. Na podlagi sklepa seje strokovnih referentov z dne 17. julija 1929 razpisujem natečaj za 10 (deset) mest učenk 18 mesečnega učnega tečaja za babice na babilški šoli v bolnici za ženske bolezni v Ljubljani. Učenke morajo stanovati v internatu, kjer dobivajo stan in hrano. Stroške za učni tečaj nosi mariborska samoupravna oblast. Podrobni pogoji za sprejem v učni tečaj so razvidni iz zadevnega razpisa komisarja ljubljanske samoupravne oblasti v Ljubljani. Tečaj prične dne 1. septembra 1929. Prošnje je predložiti najkasneje do 20. avgusta 1929 ravnateljstvu babilške šole v Ljubljani. Komisar oblasti samouprave mariborske oblasti: Dr. Leskovač l. r.

Zdravnik Dr. V. Marín od 12. avgusta naprej zopet redno ordinira dnevno od 10. do 12. ure in od 14. do 16. ure v Razlagovi ulici 15; telefon 205. 955

Ideal vsake gospodinje je hitro in uspešno pranje. Zato pere dosledno z milom »Gazela«. Glejte oglaš!

Znamenitost kot država brez davkov.

Pred kratkem je bila potom novo zgrajene železnice odprta javnosti na celem svetu najstarejša in najmanjša republika, ki se zove San Marino in leži 700 m nad morjem v Srednji Italiji.

San Marino se pojavi v zgodovini v 4. stoletju. Dva politična begunca Marino in Leo sta pribežala iz Dalmacije v Italijo. Na hribu Titano sta iztaknila udobno skrivališče. Sčasoma sta se začela čutiti varna in izdelovati krasna kamnoseška dela, katera hrani še danes republika kot dragocen spomin. Marino in Leo sta poročila vsak svojo deklico iz okolice. Nastali sta dve družini, iz kojih izhajajo še vsi današnji prebivalci. Ustanovitelja republike sta bila proglašena po smrti za svetnika, od tod imeni San Marino in vas v bližini glavnega mesta San Leo. Bogzna koliko mogotcev je že skušalo liliputansko republiko oropati prostosti, a so bili vsi poskusi zaman.

V srednjem veku so bile v Italiji same republike in sosedne so skušale podjarmiti palčka San Marino. Sanmarinčani so prepodili vsakega sovražnika s kamenjem, ki je kar deževalo iz višin na napadalce. Glede obrambe ima država najugodnejšo lego in ta je ohranila samostojnost skozi z vojskami prepletena stoletja. Italija se je navadila s časom na neodvisno državo v veliki Italiji. San Marino je bila in ostane znamenitost, na katero kaže Italija napram tujcem s ponosom.

Republika meri 60 kvadratnih kilometrov in šteje 13 tisoč prebivalcev. Ena desetinka prebivalstva biva v glavnem mestu na hribu Titano.

Vsacega pol leta izvolijo dva predsednika iz vrst izobraženstva. Predsednikoma sta prideljena po en minister za notranje in zunanje zadeve. Držav-

ni tajnik je obenem tudi finančni minister. Parlament, nekaj sodni svet (obstoji iz 4 sodnikov), in magistrat tvorita upravo republike.

San Marino ima svojo lastno vojsko 950 mož in 38 oficirjev.

Sanmarinčani imajo v pustnem času gledališče. Časopis izhaja samo eden in enkrat na teden.

Davkov ni treba plačevati in radi tega ne zapusti nobeden svoje grude. Italija plačuje republiko na leto 800 tisoč lir in to radi tega, ker se je odrekla monopolu na tobak in sol. Največ nese državi tujski promet in visoko aktivna pošta. Državni dohodki znašajo 4 in pol milijona lir.

San Marino ni zastopana pri društvu narodov, pač pa ima v več državah svoje konzule.

Ko je prišel Napoleon na zmagovitem pohodu po Italiji v San Marino, je hotel pokloniti samozavestnemu prebivalstvu deželo do mesta Rimini. Ponošni republikanci so se zahvalili z besedami: »Nočemo biti ne večji in ne manjši kakor smo!«

Kako misli o samostojnosti najmanjše republike Mussolini? Na zunaj spoštuje tudi ustavo republike, vendar je njena 1600 letna samostojnost le še zunanji sijaj. Po vojni so pribežali v San Marino razni ruski in ogrski nacionalisti. Na pritisk fašizma jim je smela nuditi republika le nekaj časa zavetišče. Takozvana vrata »San Francesco«, skozi katera je smel iti pred vojno celo Italijan le s potnim listom in vizumom, so danes odprta za vsakogar. Na povelje fašistične vlade so pobrali trdnjaskim topovom sprožilnike in so čisto nenevaren spomin vojaške samostojnosti. Vsaka hiša v San Marino nosi Mussolinijevo štampiljko in spodaj napis: »Živel Mussolini!«

*

Nekdanja prevozna sredstva.

Danes, ko vse brzi iz kraja v kraj na: vlakih, avtomobilih, motornih kolesih, navadnih kolesih in celo potniških letalih ter zračnih ladjah, ne bo odveč, ako se zamislimo v prevoz pred par sto leti:

V sredini 17. stoletja so poznali kot najudobnejše prevožno sredstvo kočijo. Je bil to težek voz, ki je odbijal sunke ne s pomočjo jeklenih peres, ampak usnatih jermenov. Kočija na jermenih se je tako gugala in zibala, da so dobili ljudje morskbolezen, kakor na ladji. Kočijo si je tedaj lahko privoščil le bogataš; siromak se je moral voziti na najbolj težkih in nerodnih tovornih vozovih. Na sredini med kočijo in najtežjim vozom so bili poštni vozovi. V zgoraj omenjeni dobi sploh niso poznali cest v današnjem smislu. Vozovi so držali in se vlekli po poljevo po kolovozih in koder je bilo kolikaj mogoče. V kočijah in s pošto so se vozili le bogataši in mestjani. Za taiste pojme lahek voz se je upal iz mesta le v najbližjo okolico. Vozu so sledili ljudje, ki so čuvali in držali kočijo pred padcem. Nosili so sboj droge, s katerimi so dvigali v mlake in jarke zabredle

voze. Kolikokrat je bilo treba z nepopisnimi naporji zasuti poprej na prevoznih poti zevajočo luknjo ali mlakužo s prodcem, hlodi in vejami. Kako je zgledalo l. 1672 potovanje z vozmi v tedaj moderni Franciji, nam popisuje bogata gospa Sevigny. Vozila se je iz Pariza v mesto Marseille celi mesec, danes prevoziš to razdaljo z vlakom v eni četrtinki dneva.

Začetkom 18. stoletja so začeli posvečati cestam več pažnje. Krog leta 1700 so bili že za deželo v splošni rabi poštni vozovi, ki so prevažali: pisma, prtljago in potnike. Prevoz je bil drag, a že bolj udoben. V omenjenem letu so se pojavili postiljoni trobentači, ki so postale tolikanj priljubljene osebnosti.

Istočasno kakor za splošnost namenjeni poštni voz nastopijo po mestih poklicni fijakerji in za več oseb določeni omnibusi. Poprej na jermenih gugajočo kočijo zamenja zaprti »Landauer«, ki počiva na jeklenih vzmetih. Tudi tedaj najboljša prevozna sredstva so bila za današnje pojme nerodna in nepraktična. Da tudi krog leta 1700 voznja v »Landauerju« ni bila lahka, ten izlet, naj nam dokaže tozadevni

opis potovanja iz leta 1721. Iz Schwäbisch Gmünd je potoval bogataš v zaprtim in najboljšem vozu v Ellwogen. Danes prevozimo isto pot v 1 uri. Tedaj se je godilo njemu takole: Ko so se peljali eno uro, je običal voz na sredi ceste. Vsi so morali izstopiti in le z največjim naporom in z združenimi močmi so spravili vozilo naprej. V vasi Löbingen se je zlomilo prvo kolo, ker je štrbunknil voz v mlako. V kraju Hofen je omahnil voz v mlako in se prekucnil. Pri padcu z voza si je zlomila domača dekla desna pleča, kočij

jaž si je izpahnil roko, eden konj je ohromel, kolesa so se zdrobila. Šele po poteku treh dni je družba lahko nadaljevala vožnjo in dosegla zaželjeni cilj.

Nekaj neznosnega je bila vožnja v vozu v starejših časih in tako je ostalo, dokler se ni udomačila železnica. Starejši ljudje so se bali vožnje, vsak je le jeznil, kar je šlo hitreje in brez zaprek.

Zgorajne vrste naj potolažijo vse one, ki zmerjajo čez današnje zamude vlakov, avtomobilov in preklinjajo cestne zveze ter občinske kolovoze.

*

Kako gasijo velike požare Amerikanci?

Najnovejša ameriška gasilna sredstva so tako praktična, da jih že posnemajo ter uvajajo po vseh večjih mestih Evrope.

Na ameriških palačah in nebotičnikih so na zunanji stenah naprave, ki omogočijo zidovje za slučaj požara in je nemogoče, da bi se razširil ogenj z enega gorečega poslopja na drugo.

Po velikih skladiščih so uzidani tuši, ki se avtomatično sami odprejo ako se zviša radi požara temperatura in napolnijo z vodo dohode do blaga. Na ta način je onemogočen prehod ognja iz enega gorečega skladišča na drugo. Naprava je že udomačena tudi v Londonu, Berlinu in v Parizu.

Po mestih Združenih držav se širijo nebotične stavbe. Za nebotičnike v

Newyorku že imajo najnovejše gasilno sredstvo — aeroplan. Na strehah najvišjih nebotičnikov so pripravljena letala, katera je mogoče takoj obvestiti potom radijo postaj o izbruhu požara na tem ali onem mestu. Aeroplan se dvigne na kraj nesreče in začne gasilno delo z raznimi kemičnimi izdelki ter širjenjem meglenih plinov, ki so človeku neškodljivi, pač pa udušijo ogenj.

Letalska ognje-gasna društva so se začela širiti iz Newyorka tudi že po deželi. Centrala ognjegasnih aeroplanov je v kakem večjem kraju in od tam kaj jo kličejo ob priliki požarnih nesreč dalje na deželo. Gasilni aeroplani so se doslej izborno obnesli in jih bodo splošno upeljali radi hitrosti uspešne pomoči.

Listnica uredništva.

Genjenim dopisnikom. Radi Marijinega praznika v četrtek smo zaključili tokrat »Gospodarja« v pondeljek predpolodne. Za to številko ni prišla v poštev pošta od torka, ker je bil tedaj list že v tisku. Tokrat izostali dopisi in obvestila pridejo na vrsto prihodnjic.

Organistovske zadeve.

Ker tajništvo »Društva organistov« vedno dobiva od organistov in župnih uradov vprašanje, kdo je dolžan plačevati prispevke za pokojninsko zavarovanje organistov pri Pokojninskem zavodu, podamo tukaj kratko navodilo. Tozadevni zakon pravi, da mora te prispevke plačevati dotični, ki nameščenca za njegovo delo plačuje. Pri organistih pridejo torej v poštev vsi, v dotični župnijski stanujoči verniki rim. kat. cerkve. Predstavnik teh pa je cerkveno predstojništvo. V slučaju pa, da isto nima dohodkov in ne sredstev, je dolžan skrbeti za to tozadevni cerkveno-konkurenčni odbor. (Vide zakon z dne 7. maja 1874 dež. zak. št. 50 § 36.) V tem slučaju naj napravi župni urad na cerkveno-konkurenčni odbor vlogo, kolekovano s 5 Din, v kateri zaprosi, da se preskrbijo sredstva za plačevanje teh prispevkov. Če bi pa cerkveno-konkurenčni odbor to odklonil, naj župni urad vloži priziv v teku 14 dni na pristojnega sreskega poglavarja, kateri bo z zakonitim sredstvi cerkveno-konkurenčni odbor v to prisilil. V takih krajih, kjer so meje občine identične z

mejami župnije, ni treba cerkveno-konkurenčnega odbora, ampak vrši te posle tozadevni občinski odbor. Če bi kdo vloge na cerkveno-konkurenčni odbor ali priziva na sresko poglavarstvo ne znal napraviti, je tajništvo »Društva organistov« to pripravljeno, storiti proti povrnitvi poštne in kolkovine, toda samo, kjer gre za organiste ki so člani društva. Istotako na željo tajništvo napravi tudi prijave k Pokojninskemu zavodu. Za vsako vprašanje se vedno naj priloži znamka za odgovor.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 10. avgusta so pripeljali šepharji na 18 vozeh 41 zaklanih svinj, kmetje 32 voz sadja, 22 voz čebule in kumare, 12 vozov krompirja, 14 vozov sena in 8 voz slame. Svinjsko meso so prodajali po 12.50—32.50. Krompir je bil 1.25—1.50, čebula 3—4, kumare 10 para do 2 Din. Seno 70—90, slama 50—60. Pšenica 2.50, ječmen 1.75—2, oves 1.50, kuzuza 2.50, ajda 1.75, proso 3, fižol 3, grah 6. 1 kokoš 35—40, par piščancev 35—70, raca 22—30, gos 40—80, domači zajec 10—30. Česen 15, maline 6—7, grozdje 5, jabolka 4—7, hruške 4—8, slive 4—7. Mleko 2.50—3, smetana 12—16, surovo maslo 36, jajca 1.50, med 20—25.

Mariborski svinjski sejm. Na mariborski svinjski sejm v petek, dne 9. avgusta so pripeljali 189 svinj. Cene so bile sledeče: prašičev od 5—6 tednov starih tokrat ni bilo na sejmu. 7—9 tednov 170—280 Din, 3—4 mesece 350—400, 5—7 mesecev 450—550, 8—10 mesecev 700—850.

1 letni prašiči 1000—1500. 1 kg žive teže 10 do 12.50, 1 kg mrtve teže 17—18. Prodanih je bilo 126 komadov. Kupčija je bila srednja.

*

Gospodarska obvestila.

Stanje hmeljskih nasadov v Savinjski dolini. Dež, ki smo ga imeli dne 27. in 29. julija in 2. in 8. avgusta, je bil našim nasadom, ki se nahajajo na prehodu v kobule, dobrodošel in tudi nujno potreben. Stanje vseh nasadov se sedaj lahko označi kot prav dobro in človeško oko z radostjo opazuje s kobulami bogato obložene, popolnoma zdrave rastline s svojimi okraski. Prav sigurno smemo letos pričakovati blago najboljše kakovosti, tako glede barve in velikosti kobul, kakor tudi glede množine lupulina. Obče obiranje se bo pričelo dne 16. t. m. Vkljub ugodnemu stanju bomo letos manj pridelali kot lani in se ceni ves pridelek tega leta na 48.—50.000 starih stotov. Posamezni nakupovalci so že došli, drugi so pa napovedali svoj prihod.

Hmeljarjem. V legitimacije, ji jih je založilo Hmeljarsko društvo v Žalcu se je vrnila neljuba pomota in se vsi hmeljarji, ki se jih bodo posluževali, uljudno naprošajo, da prečrtajo v legitimacijah »H« in jo nadomeščajo z »M«. — Društveno vodstvo.

Najboljša krava mlekarica v Nemčiji. Na razstavi govede v Münchenu na Bavarskem je bila premirana kot najboljša mlekarica krava, ki da v 365 dneh 9.176 litrov mleka.

*

Obupen položaj naših vinogradnikov.

V eni zadnjih številčk našega lista smo vprašali finančno ravnateljstvo v Ljubljani: Kako je združljivo z zakonom, da sme Dalmatinec v Mariboru točiti svoj lastni pridelek v krčmah in to neoziraje se na rok, ki je določen za vino-toče. Na naše vprašanje še do danes nismo prejeli odgovora.

Iz vseh vinogradnih krajev mariborske oblasti smo prejeli obupne klice naših vinogradnikov: Kam z vinom? Nikdo ne vpraša po njem! Kje dobiti denar za davke in najnujnejše potrebščine, ko pa je nemogoče vnovčiti vinski pridelek? Da je začlo slovesko vinogradništvo s prvovrstno robo v tako krizo, so temu največ kriva dalmatinska vina. Vzamimo obmejni Maribor. Tukaj je v zadnjem času nad 20 dalmatinskih gostiln, ki so vse vsaki dan polne in kjer se naravnost pijančuje. Nič boljše kakor v Mariboru, ni v Ptuj, Celju, Slovenjgradcu, Dravogradu in Prevaljah. Da celo podeželske krčme so začeli preplavljati agenti z dalmatincem. Sam Bog zna, kje se pridelata toliko dalmatinca, da ga točijo po celi naši državi noč in dan, a ga je še vedno vagone in vagone na razpolago. Oni, ki poznajo dobro Dalmacijo in njene otoke, so resnega mnenja, da je izključeno, da bi lahko ta gorata pokrajina zalagala leto in dan z lastnim vinskim pridelkom celo našo državo, Avstrijo in bogzna! koliko pokrajin še!